

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Партия чырыдышыкынынын системазынга өөредилгени эгелээринге белен

Коммунистернин болгаш партия кижигүнү эвес активчилернин марксисчи-ленинчи теорияны өөренип шингээди алырынга бүгү-ле таарымчалыг байдалды большевик партия болгаш Совет чазак тургузуп берип турар. Ынчангаш коммунистернин болгаш партия кижигүнү эвес активчилернин билинин денелин өзугаар, партия чырыдышыкынынын ангы-ангы адырларына шын хуваап кирири, пропагандист кадрларны четир саныны-биле өөредилгелерге, өөредилгени чогуур хуусаазында эгелээрин база кичээлдерини бедик денелдик болурун, дынакчыларын өөредилгеге харыс салгазын бедидерин хандыры партиядың эге организацияларындан, райкомнарындан негетинип турар.

Партия чырыдышыкынынын системазынга чаа өөредилге чылынга белеткел ажилдарын чорудар талазы-биле Эркин районун партия организациялары элээн хемчеглерини ап чоруткан. Партия эге организациялары ВКП(б) райкомунун удуртулгазы-биле коммунистер болгаш партия кижигүнү эвес активчилер-биле беседалажышкыны тус-туста чорудуп, оларнын билинин денелин илереди көргөш, партия чырыдышыкынынын системазынын ангы-ангы адырларына таарыштыр хуваанган. Эрткен өөредилге чылында партия чырыдышыкынынын системазынча хаара туттунмаан партия, советтик дыка хөй активчилери бо өөредилге чылында хаара туттунаган.

Марксисчи-ленинчи теорияны бо өөредилге чылында партия, советтин 50 активчилери боттары өөренип, ВКП(б) райкому боттары өөренирлерин тускай планнарын кылып тургузарынга дузалажып турар. 1952—53 чылдарда партия чырыдышыкынынын системазынча районун 350 партия, совет активчилери хаара туттунуп турар. Чаа өөредилге чылында районга ВКП(б) төөгүзү өөренир кол болгаш бедиктен кевирлерин 7 бөлүмнери, В. И. Ленинни болгаш И. В. Сталинни биографияларын өөренир 6 бөлүмнер, 10 политшколалар, райончун кежээки партия школазы аялдаар.

ВКП(б) райкому партия чырыдышыкынынын системазынга башкылаар пропагандистерге болгаш консультантыларга партия, советтин эн шыраак билинлик 37 активчилерин шилип алган, оларнын политиктиг билин, методтук мергежил бедидери-биле октябрның эгелээнде Үш хонук хуусаалы семинарны эрттирерин белеткеп турар.

Пропагандистерге, дынакчыларга херегленир литератураларын тускайлап делгээш, ат-данзын ВКП(б) райкомунун библиотеказы чарлап аскан.

Ынчангаш Эркин районун партия организациялары партия чырыдышыкынынын четкизинге чаа өөредилге чылын чогуур хуусаазында эгелээринге белен болуп турар.

М. БАВУУ.

Агитас-массалыг ажил багай тургустунган

Чөөн-Хемчик районун Хорум-Дар сумуунда Жданов аттыг колхозта партия эге организациязы (секретари эш Чамыян) сизгит кезилдезинин болгаш күсүкү дүжүт ажаал алышыкынынын, күрүнеге тараа дузаалгазын чугула кампания ажилдарынын үезинде партияни агитас-массалыг ажилды колхозчулар ортуунда четпес организациялар турар. Чүд дээрге, агитколлективте 14 агитаторлар санатынп турар болза-даа, олар колхозчулар ортуунда агитас-массалыг ажилды чорутпайн турар. Чамдык агитаторлар беседаларын, солун номчулгазын колхозчулар ортуунда чорудуп турган болза-даа, партия эге организациязынын секретари эш Чамыян оон түннелин үндүрбээн, боду билбес болуп турар. Эге организацияны органы «Чаңнык» деп хана солуну май айда үнген девээр мынага чедир чангыс-даа үймээн, сөөлгү үеде редактору безин чок болуп турар.

Агитколлективтин ажилынын чорбайн турарынын чылдагааны болза, оон удуртукчузу, партия эге организациязынын секретари эш Чамыянның ажилды удуртпайн, хову турлагларынча мырынай барбайн, чүгле колхоз төүндө олуруп турарында болуп турар.

ВКП(б) райкомунун пропаганда болгаш агитация килдизиниң эргелекчиз эш Аржаалди ол колхозка чоран хирезинде агитколлективтин ажилын сонуургап көрбээн болгаш кандыг-даа дуза көргүспей чана берген. Ынчангаш ол агитколлективтин ажилы кандыг-даа удуртулга болгаш контроль чок болуп турар.

«Жданов» аттыг колхозта агитколлективтин ажилын дарый экижиде дугайында ВКП(б) Чөөн-Хемчик райкому боттук хемчег алза чогуур.

Д. СЮРЮН-ООЛ,

Чадаананың дуржулга станциязында улуг чимистиг яблок сыптарын өстүрүп турар. Бо чылын тыва яблоктун бай дүжүдүн чыып алган. 80 яблок сывынын бирээни ден-не 15—25 килограмм яблоктун алган.

Чурукта: Чадаананың дуржулга станциязынын садынын эн эки ажилчыны Куулар Кензинениң яблок чыып ап турары.

Чуруу А. Ермолаевтин.

Колхозтун мурнакчы малчыны

Бүдүрүкчү малдык семизи—оон төлүрү эки продуктулук болурунга улуг хамаарылганы. Улуг-Хем районда «Искра» колхозтун кошкар, хуназын эш Долгар-оол ам үш чыл улаштыр, чангыс-даа чидирг чокка, харын үргүлч ортумактан өрү күштүк кылдыр кадарып келген.

Назыны улгадып, 62 хар четкен-даа болза, оон ажилга ынакшылдыг мөзү-шынары колхозчу аныак малчынарга дуржулга болуп турар. Эш Долгар-оолдун ажаалгазында

«Кызыл туку» колхозтун бүдүрүкчүлери база бар.

Мал семиртирине эш Долгар-оол дыка мергежээн ирей. Ол чүгле олар шилип кадарарын эки билдир эвес. хүннүң кайы үелеринде мал эки оыттарын, ону кажан суггарарын, дышандыраарын база эки билдир. Дунеки хайгааралды болгаш хүндүсү кадатты эш Долгар-оол чүгле боду чорудуп турар.

Т. ОЧУР-ООЛ.

Барыын-Хемчик районун колхозтарында мал чеминиң белеткели

Бистин областың колхозчу малчынары нитинин малынын баш санын өстүрери-биле чергелештир мал ажилынын продуктулуун моон сонгаар бедидер талазы-биле хүлээлгелери база алганнар. Ол хүлээлгелери күсүдери малдын быжыг чөм суурун тургузарында болгаш малды эки шынарлыг оран-суур биле хандырында улуу- биле хамааржыр ужурулг.

Ындыг болза-даа, Барыын-Хемчик районун колхозтары болгаш хуу ажилдыг чоно ол негелдени күсүтпейн турарында бо хүнерде районун 3 колхозтары, 9 суму Советтери болгаш «Барлык» совхозу сизген кезилдезинин планын чүгле 53 хуу күсүткен болуп турар.

Районун удуртукчуларындан эгелээш, колхозтар, сумулар Советтеринин даргаларына чедир мал чөми сизген белеткелин сөөлгү үеде шуут удуртпайн, чангыс талалап, дүжүт ажаап алышыкынынын, күрүнеге тараа дузаалгазынын айтырыллары-биле кызыгаарланып турар чүүл бар.

Сизген белеткелениң планын Ворошилов аттыг колхоз (даргазы эш Таржаа, партия организациязынын секретари эш Херел) чүгле 29,8 хуу, «Большевик» колхоз (даргазы эш Идам-Сюрюн, партия организациязынын секретари эш Конзай-оол) чүгле 35 хуу, Молотов аттыг колхоз (даргазы эш Содунам, партия организациязынын секретари эш Өмү-нээжик) 41,9 хуу күсүдөп, эн багай аялдап турар.

Сизген белеткелениң ажилынга районун хуу чоңнары эн багай кирип, планын 31 хуу күсүткен. Оон иштинде Кызыл-Тайга суму Совети (даргазы турган эш Натпиг)—14 хуу, Аксы-Барлык суму Совети (даргазы эш Дагы)—15,2 хуу, Кызыл-Мажалык суур Совети (даргазы эш Конзай)—22,1 хуу күсүдөп, кончуг куду түннелин көргүзүп турар.

Колхозтарның удуртукчуларынын мал ажилынга харыс салга чок чорупу-биле моон сонгаар элтежиң болбас. Район организацияларынын талазындан нитинин малынын баш санынга четир саныг чөмөриң тургузарында болгаш мал кажааларынын туудун доозарында кичээлге салыр ужурулг. Район мал бажааларынын туудун күсүтпээн. Бо талазы-биле районун көдээ ажилдагы килдизи (эргелекчиз эш Арахаа) болгаш оон специалистери кончуг четпес ажилдаанын демделгези чугула.

Сизген белеткелениң планын күсүдериңиз долу аргалары Барыын-Хемчик районда бар. Кол соруга болза, сизген белеткелениң ажилынга планнатынган бригадалары ажилга катап кирип, бүгү тараа саванын черге кагбайн сарааттап ап, шыңгы камгалаар ажилды күштедирип тургаш, партиянын XIX съездининге мал чөминин белеткелениң талазы-биле чедишкениң ужуражыры болур.

М. БУГАЛДАЙ.

Бүсүкү чер андарылгазы оожум

Улуг-Хем районун көдээ ажилдагы артелдери 1952 чылда бүсүкү энгыс чер андарар планын сентябрь 15-ке чедир чүгле 16,8 ажыг хуу күсүдөп турар.

Районун 12 колхозтарында Кирес аттыг, Ленин аттыг, Мичурин аттыг, «Искра», «Свобода труда» колхозтар күсүкү чер андарылгазын чорудуп турардан ангыда, өске колхозтар ол ажилга кирбээн.

Күсүкү чер андарылгазынча чер четпейн турар бе дээрге, сентябрьның 15-ке чедир колхозтарда 4460 га черинин тараазы кезип ажаатынган туруп турар. Ынчаарга ол шөлдериңиз саванын чоругу өй-шаанда сарааттавын турары-биле МТС-тин тракторлары манап турарлар. Ол чорук күсүкү энгыс андарылгазынча саат ужураштырып турар.

Күсүкү чер андарылгазын чорударынын бетиңде ажаатынган шөлдериңиз саванын мал чөминге бөлүп сарааттап алырынын орунуга, Хайраканда Ворошилов аттыг колхоз (даргазы эш Чаш-оол) саваны өртедилп турары окта-ла шын эвес болуп турар.

Колхозтарга күсүкү энгыс чер андарар ажилга Шагаан-Арыг МТС-тин талазындан улуг четпестерин болдуруп турар. МТС-тин колхозтарда энгыс чер андарары-биле

ажылдап берип турар тракторлары үргүлчү үрелип, ажил нормаларын күсүтпейн турар. МТС-тин Торгалыда «Свобода труда» колхозка чоруткан тракторлары барык үш айлар иштинде, Шагаан-Арыг «Кызыл туку» колхозка чоруткан тракторлары, чайгы чер андарылгазынын соонда бир ай хиреде үрелик тургаш, чаа ажилдап эгелээш. Өске-даа колхозтарда байдал моон дээрэ эвес чоруп турар.

Шагаан-Арыг МТС-тин талазындан тракторлар септелгезинге ам-даа чогуур кичээлге салбайн, септелгени кончуг шынар чок чорудуп турарын бо байдал тодаргай көргүзүп турар. Септелгениң чүгле санын сүрер, а оон шынары дээр демисел чорутпас, харыс салга чок чоруктан Шагаан-Арыг МТС шуут чайлаар болза чогуур.

Колхоз бүртүзү дүжүт ажаап алышыкыны-биле чергелештир күсүкү чер андарылгазынын планын күсүдериңиз күштү мобилизастаары чугула.

Күсүкү чер андарылгазынын планын чедишкениң күсүдери ВКП(б)-ниң XIX съездининге телептеп ужуражыр дээр чорудуп турар шиттирлик хемчеглериниң бирээни болур.

Х. ТЕМБИРЕЛ.

Эртемниң чедишкенирин болгаш мурнакчыларнык дуржулгазын көдээ ажил-агыгга непередир

Көдээ ажил-агыг культуларынын дүжүдүн, нитинин малынын продуктулуун улам бедидери эртемниң чедишкенирин болгаш мурнакчыларнык дуржулгазын колхозтар болгаш совхозтар бүдүрүлгезинче калбаа-биле пропагандалап непередиринден улуу-биле хамааржыр. Сөөлгү чылдарда бистин областың көдээ ажил-агыг бүдүрүлгезинче эртемниң чедишкенирин болгаш мурнакчыларнык дуржулгазы калбаа-биле непереп турар апарган.

Ылаңгыя үрезини чылыг агаары-биле чылыдарынын, тараа культулары болгаш картофельди яровизастаарынын, хойну электри күжү-биле кыргыны ышкаш күш үнер вар ажилдары мал фермаларына механизастаарынын, часкы тарылга, күсүкү чер андарылгазынга болгаш күсүкү дүжүт ажаап алышыкынынга трактор-биле ажилдаарына шак графинг ажилдаары ышкаш машина-трактор станцияларынын трактор, комбайн агрегаттарынын ажилынын бүдүрүкчүлүгү беделе-инче угланган күш-ажылдың деп-шилгелг аргазын калбаа-биле ажилдаарынын болгаш ол ышкаш иал ажилында боа малды кадарып емтиренин, каракул хураган-тары шилип алырынын, инек саанынын, дагаа чуургазын инкубация-га чазылдарынын болгаш өске-даа таланды дуржулгазы калбаа-биле непереп турар.

Тарааның дүжүтүүн болгаш малын продуктулуун бедидерине уган хемчеглер бистин областың олхозтарында эрткен чылга болаара бо чылын калбак хемчээлин-биле непереп турар. Бо чылын колхозтарың хөй нуруузу үрезиниң ылыг агаар-биле чылыдарын аялгаан болгаш 22750 га шөлге шак

ыначар сайзыратка үрезини чашкан ийикле азы эрткен чылын аялгаанынга болаарга 10,000 га хөй болуп турар. Яровизастаан үрезини эрткен чылын мырынай өзүш шөлге чашкан болза, бо чылын 493 га шөлге чажып тараан.

Бо чылын 3344 га шөлге тарылганы кызы оодуругуп болгаш бедирлештир тарыларынын чаа аргазы-биле чоруткан. Яровизастаан картофельди тарып олуртуруп бо чылын эрткен чылдындан 3 ганы ажыр чоруткан.

Малга бөдүүн чөмөри кылып белеткээри 10 колхозтарга, яны-бүрү чөмөри хезидектеп холуп кылыры 24 фермаларга чорутууган. Эрткен чылын малга чөмөри сайзырадып белеткээриниң ажилы шоолуг чорбайн турган, а бо чылын мал чөми хайындырып белеткээр 9 машиналарны мал фермаларында тургускан.

Трактор бригадаларынга болгаш агрегаттарынга трактор-биле ажилдаарына шак графинг ажилдаары бо чылын бистин областа дыка калбарган. Ылаңгыя эрткен чылын 4 МТС-териниң 34 агрегаттары шак графинг барымдаалап ажилдап турган болза, бо чылын 6 МТС-териниң 65 агрегаттары шак графинг ажилдап ажилдап турар. Трактор-биле ажилдаарынын бүгү хевирлеринге шак графинг ажилдап ажилдап трактор бригадаларынын бригадирлери болгаш трактористер техниканы бедик бүдүрүкчүлүгү ажилдаарын хандырып турар. Шак графинг—ажылдың чаа методун ажилдап тургаш колхозтарың ховуларынга күш-ажылдың бедик бүдүрүкчүлүгү чедип ап турар Балгазында машина-мал станциязында, Бай-Хаак, Сарыг-Сеп МТС-терде

сурагыл механизаторлар эштер Пахорукков, Безбородкин, Исаков, Ермолаев, Ярыгин, Байбордин, Чекулаев, Петухов, Дресвяников, Мурыгин оларнын аттары бүгүлге билдирг.

Ылаңыла-даа машина-трактор станцияларынын чамдык удуртукчулары күш-ажылдың эгелекчи-чаарткычыларынын үнелиг саналдарын деткивейн, оларнын ажилынын мурнакчы дуржулгазын бүгү трактор бригадаларынча, ажилдың бүгү хевирлеринче непередир хемчеглерин албайн, ам-даа эрги хевээр ажилдап турар. Чижээ, Шагаан-Арыг МТС (директору эш Гордей), Би-Хем МТС (директору эш Балабанов) мурнакчыларнык дуржулгазын ажилга ажилдап непередиринче сагыш салбайн турар. Ол ышкаш Кызыл МТС болгаш өске-даа элээн хөй МТС-тер шак графинг өзугаар ажилдаарын база-ла калбаа-биле непередир шыдавайн турарлар. Бо МТС-тер трактористерниң шак графинг өзугаар ажилдаарына таарымчалыг байдалды тургузуп бербейн турар. Ажилдың бүдүрүкчүлүгү бедидеринге шак графинг-иниң ужу-дузазы тергин чугула. Ынчангаш МТС-териниң удуртукчуларынын, специалистериниң сорулгазы болза, трактор бригадаларынын, комбайн агрегаттарынын ажилына шак графинг ажилдап тургаш, чер андарылгазынын шынары бедидерин, темпизин дүргөдирин болгаш дүжүт ажаап алышыкынынын хуусаазы кызыраын чедип алыры болур.

Колхозтарың мал фермаларынын ажилдакчылары мал өстүрине боттарынын чедишкенирин чыл санында-ла көвүдөлип өстүрүп турар. Анаа холбаштыр мал ажилын

да хөй күш үнер аар ажилдары механизастарынга МТС-терин ролду тергин чугула. Ындыг турбуза, МТС-тер мал ажилынга механизация чорудар дугайында планын: онаалдары багай күсүдөп турар. Оон тодаргай барымдаазы болза, МТС-териниң агрегаттары колхозтарынын хоюн электри күжү-биле кыргынынын планын бо чылын чүгле 31,5 хуу күсүткен. Бо талазы-биле Чаа-Хөл, Чадаана, Сарыг-Сеп, Кызыл МТС-тер дыка багай ажилдап турар.

Сүт-бараан фермаларында сүт саалдазын көвүдөлип бедидеринге автоматтыг суггарар машиналар-биле инектерни суггарары дыка улуг ролду болуп турары мурнакчы ажилдыг сүт-бараан фермаларынын ажилындан тодаргай көстүп турар. Бо чылын Би-Хем, Танды, Улуг-Хем районнарын чамдык колхозтарынга автоматтыг суггарылга машиналыг 5 сүт-бараан фермаларын тургузары көрдүнгөн, көдээ ажил-агыг хандырылганын чериниң скандында бүгү делгелер бар болуп тура-даа, бо талазы-биле мынчага чедир кандыг-даа ажилдар кылдырмаан болуп турар. Оон ангыда көдээ ажил-агыг хандырылганын скандында мал чөми болбаазырадып белеткээр машиналар база чыгып турар.

Шыктыг чөмөр-биле инекти четчири-биле чөмөрип тургаш, сүт саары организастаары, сүтүн үстүн тодардып көөрү дээр ышкаш чугула хемчеглер үстүп турар. Танды, Би-Хем, Улуг-Хем, Кызыл, Каа-Хем районнарын кол специалистери ол чугула хемчеглерни чорударынын талазы-биле уцастоктарынын специалистериниң саналдарын деткивейн, дузалашпайн турары тергин четпес.

Оон ыңай мыйыстыг боа малды оларларында улуг четпестер бар. Танды, Кызыл районнарын колхозтарынын хөй нуруузуна малды үзүп оларларында кадарчыга хүлээ-

дип бээриниң актызы чокка, дензилейин хүлээди берип турар болгаш оларлаашкын үезинде сонуургап көрбей дензилээрин организаставайн турар.

Районнарын көдээ ажил-агыг килдизтериниң специалистери колхозтарынын, совхозтарынын, МТС-териниң бүдүрүлгө ажилдары-биле четпес харылаалык болуп турары-биле мурнакчыларнык ажилы көрбей, оларнын ажилынын дуржулгазын өөренип көрбейн турар болгаш өске колхозтарже, фермаларже калбартып неперетпейн турарлар.

Танды районда «Кызыл партизан» колхозтун хаваан ажаакчылары М. Залуцкая, Ф. Николаева олар каш чылдар улаштыр хаваан оолдарын хорамча чокка, эки мөзү-шынарлыг кылдыр өстүрерин чедип ап турар. Би-Хем районун Коковтов аттыг колхозунда инек саякчызы М. Степанова анаа быжылгаан бөлүк инектерден эрткен чылын хөй сүт саап ап, эки түннелин көргүскөн. Ол ышкаш чылгы кадарчылары Дамба Кашка, Күзөк-оол, Кыргыз Чамзырын болгаш өскелер-даа чылгы малды өстүрер, семиртир кадары талазы-биле эки түннели чедип ап турар. Ажилдын ол мурнакчы дуржулгалары өөренип көрдүмөй, нитижиңвейн, өске колхозтарже, фермаларже багай тарап непереп турар.

Эртемниң болгаш техниканың чаа-чаа чедишкенирин, мурнакчыларнын ажилынын дуржулгазын пропагандалаарынын херээн чүгле областың көдээ ажил-агыг пропагандазынын эргеленин херээ кылдыр санааш, көдээ ажил-агыгны область эргеленин специалистеринден эгелээш районнарын көдээ ажил-агыг килдизтериниң специалистеринге чедир бо талазы-биле кандыг-даа ажил чорутпайн турары тергин четпес.

Мурнакчыларнык дуржулгазын калбартып непередиринге улуг ролду Чадаанада көдээ ажил-агыгны дуржулга станциязы ойнаар ужурулг. Ылаңыла-даа Чадаанада дуржулга станциязынын удуртукчулары (директору эш Куклин), специалистери кандыг-даа хемчег албайн турар. Чадаанада дуржулга станциязы инектен сүт саап алырынын, чимистиг садтарны өстүрүп сайзырадырынын талазы-биле эки түннелдерни чедип алган хирезинде ол дуржулгаларын непередириниң талазы-биле четпес ажилдап турар. Ылаңгыя эрткен чылын дуржулга станциязынын сүт-бараан фермазы бир саар инектен-не 1500 литр сүттү саап алырын чедип алган, а дуржулга станциязы ол чедишкенини канчак чедип алганынын дуржулгазын неперетпейн турар.

Ам үеде, дүжүт ажаап алышыкынын чугула кампаниязынын үезинде тараа бастыар машинаны машинист эш Бредоктук дуржулгазы-биле бедик бүдүрүкчүлүгү ажилдаары негетинип турар, ындыг турбуза бо айтырыг талазы-биле көдээ ажил-агыгнын область эргеленин инженерлери болгаш МТС-тер кандыг-даа хемчег албайн турар.

1952 чылдың күрүне планында бистин областың малынын баш санын өстүрүп сайзырадыры, тараа культуларынын дүжүдүн дыка бедидери көрдүнгөн. Бо улуг сорулганы боттаандыраарында көдээ ажилдагы организастаарынын удуртукчулары, специалистери эртем-техниканын чедишкенирин, мурнакчыларнык дуржулгазын чөп ажилдаары чугула.

Е. КОРОМЫСЛОВА,

областың көдээ ажил-агыг эргеленин пропаганда секторунун эргелекчизин.

Чаа-Хөл районнун херээженнеринин күш-ажылчы чоруу

Чаа-Хөл районнун партия организацыясы ажылчы херээженнеринин политиктиг болгаш күш-ажылчы идепкейн бедидер талазы-биле элээн ажылдарны чоруткан. Хей-ниитинин ажылдында болгаш колхоз бүүдүргезинде активчи херээженнеринин болгаш мурнакчыларнын хурээлени калбарган, олар районнун мурнуна салдынган ажыл-агыйны, политиктиг сүрүглери шийтирлээрине улуг күш-болуп турарлар.

Колхозчу амьдырал ажылчы херээженнеринин көстүп көрбөөн күш-ажылчы болгаш политиктиг көдүрүшкүнүн хайныктырып үндүргөн. Ажылчы херээженнеринин тусхай хуралдары чер-черде доктаамал болуп эрттип турар. Лекциялар болгаш номчулгалар үргүлчү чоруп турар. Мурнакчы агитаторлар А. Глухич, Н. Каткова, Долума, Дарыйбан, Бичин-уруг олар херээженнер ортузунга лекцияларны, беседаларны, номчулгаларны үргүлчү эки чорудуп турарлар.

Херээженнеринин ортузундан район Серединин депутаттарында 5, суму Советтеринин депутаттарында 26, партия райкомунун пленум кежигүнүндө 5 кижи сонгуткан. Районнун совет албан черлеринде 178 кижи ажылдап турар.

Колхоз бүүдүргезинге херээженнеринин киржилгези экижээн. Благыя мал кажаларын сэмэн-биле тудар болгаш тууйбу кылар ажылдарда районнун колхозчу херээженнеринин хей кезини киришип турар. Херээженнер болза, колхозтарда ажыл-агыйнын янзы-бүрү адырларында идепкейлиг киришип, эркиндикер-биле бир дөмей ажылдап турар адырган. Бо чылын «Победа» колхозта кадарчы эштер Серенмаа төрөөн 111 баш өшкүлдерден 128 анайларны, Сириң 210 баш хойлардан 216 хурагачтарны бүүн камгалап алганын. Ленин аттыг колхозта эш А. Чолдан 138 баш өшкүлден 172 анайларны, Балымаа 103 төрүүр өшкүлдерден 117 анайларны,

Күсхем 105 төрүүр өшкүлдерден 122 анайларны камгалап алганнар. «Бай-Булуң» колхозта хой кадарчы эш Саидан районнун база бир эң мурнакчы малчын колхозчусу болуп турар.

Колхозтарнын баштаар черлеринин кежигүнеринде 4 кижи сонгуткан, мал фермаларнын эргелекчилеринде 4 кижи ажылдап турар.

Тудуг ажылында киржиш турар херээженнерден «Победа» колхозта саман кылып турар эштер Додай-оол, Чолдак-Кара олар хүн-бүрү ажал нормазын үргүлчү 15-200 хуу чедир күүседип келгеннер. Сталин аттыг колхозта эштер Хаваан, Минчеймаа, «Бай-Булуң» колхозта Доккураа, Норжунмай, Ленин аттыг колхозта Чадамба олар мурнакчы колхозчулар болу бергеннер. Бо чылын чаксы хову ажылдарында херээженнер эки киришкен. «Бурунгаар», Молотов аттыг колхозтарнын баштаар черлери уруглар яслилерин тургузуп ап, колхозчу күш-ажылга херээженнеринин киржилгезин улам идепкейликкенер. Чаксы хову ажылынын уезинде колхозчу херээженнерден 250 кижи суггарыла бугазы казар, тараа тарыыр, илиртээр, суггарар ажылдарга киржиш эрткен. Оларнын иштинде Молотов аттыг колхозта Хуурак, Чыргыйды, «Бай-Булуң» колхозта Далбак, Норжунмаа, «Победа» колхозта Орус-оол, Бичин-уруг, Сталин аттыг колхозта Меншич, Дадар олар онза шалычы ажылдааннар.

«Бурунгаар» болгаш Ленин аттыг колхозтарнын херээженнер чөвүлдеринин даргалары эштер Мандарина, Долума оларнын удуртулганы-биле ногаа тарылгазы эки организастатынган. Чаксы-тарылга уезинде трактористер Тарый-оол, Соскар олар барык-ла ийи-ийи нормаларны күүседип турганнар. Амгы уезде тараанын күсүкү ажаап алышыкыныга херээженнер калбаа-биле киржиш турар.

Хей-ниитинин болгаш боттарынын онаашкан ажылдарыга идепкейлиг чоруун көргүзүп турарлар хей. Кара-Тал эге школазынын башкыла-

ры Хандеева, Чылбак, Серин, Имишан болгаш Молотов аттыг колхозта школа башкылары Хүрен, Дызыр олар өөреникчилерге быжыг билиглерин берип келгеннер. Олар аныяк салгакчыларнын коммунисттиг кижизидилгезинин херээнге боттарынын бүтү күжүн берип, чаа ажылдап чоруур башкыларга методтук дузаны үргүлчү көргүзүп турарлар. Молотов аттыг, «Бурунгаар», Ленин аттыг колхозтарнын херээженнери школачы уругларнын хевин үргүлчү чүп, школардын класстарын, интернаттарын чугайлап берип турарлар.

Районнун ажал-агий, культура тургузушкунунун херээнге херээжен чонуну киржилгезин улам-на идепкейлиг талазы-биле партиянын чамдык эге организацияларынын секретарьларынын болгаш колхозтар баштаар черлеринин ажылында четтестер бар болуп турарын демдеглес аргажок. Партия эге организацияларынын секретарьларындан Сталин аттыг колхозта эш Очур-оол, Бай-Булуң колхозта эш Хайдып, Ленин аттыг колхозта эш Аспан-оол олар херээженнер чөвүлдеринин ажылынга практиктиг дузаны багай көргүзүп турарлар. Ол колхозтарда херээжен чонун ортузунга лекциялар, беседалар болгаш солун номчулгалары эвээш чоруп келген.

ВЛКСМ райкому аныяк херээженнер ортузунга политиктиг кижизидилге ажылын чорударынга багай дузалажып турар. «Победа», Сталин аттыг колхозтарнын даргалары колхоз бүүдүргезинге херээженнерини калбаа-биле кириштиреринин таарымчалыг байдалдарын ам-даа тургузуп ап шыдааннар.

Херээженнер ортузунга партийжи-политиктиг болгаш организастыг ажылдарны улам күштелдирип тургаш, районнун ажал-агий, культура тургузушкунунун херээнге оларны улам-на идепкейлиг кириштирери чугула сорулгаларнын бирээзи.

Т. ОПУШТАЙ, ВКП(б) райкомунун херээженнер ортузунга ажал чорудар килдизинин эргелекчизи.

Ныштаглаашнын белеткели эки

Өвүр районнун Лус-Даг суму-зунда «Торгалыг» колхоз 1952—1953 чылдын кыштаглаашнын белеткелин эки чорудуп турар. Колхоз бо чылын сизген белеткелинин болгаш силос салышкынынын планын күүсетки. Мал кажаларынын сентегезин чорудуп турар болгаш эки шынарлыг 4 кажазын тудуп дооскан.

Колхозтун шээр мал бригадир эш Чаш-оолга баштаган кадарчылар

кышка белеткелин эки чорудуп турарлар. Олар шээр малдарын кажаларын септеп, мал чөмөрин кыштаглаарда чедирип турар.

Колхозта мал эмчизи Лаа-Хөө бодунун ажылын ак-сеткилдери-биле күүседип турар. Колхозтун 20 ажал кажаларын дезинфексийен шээр шээр малды чүп эмизен.

Колхоз баштаар чер кыштаглаашнын ажылын чугулага көрүп, дур-

жулгалыг малчыннарны мал ажылдында быжыглаан. Мал ажылында шүптү 57 кадарчылар, оон иштинде 9 коммунистер бар.

Малчыннар ортузунга чорудар хемчеглерин баштаар чер бадылап тургускан. Оларнын хуралдарын ай санында эрттирип, мурнакчыларнын дуржулгаларын солчуп турарын айткан.

М. ЧАМБАЛ-ООЛ.

Кызыл хоорайнын тудугларында

Чыл келген тудум бистини областын төвү чуртталганын, культу-ра-амьдыралдын болгаш ажал черлеринин тудуглары-биле байып турар. Бо чылын хоорайнын ажылчы чону элээн каш чаа чуртталга бажыннарнын алган болгаш ам-даа алыр.

Чурукта: Кызылдын сплестле-механик заводунун 50 ажалчынын-нын чурттаары нийти чуртталга бажын.

Чуруу А. Ермолаевтин.

Колхоз төвүнүн чаагайжыдылгазынче улуг кичээнге салыр

Улуг-Хем районнун Эйлиг-Хем сумузунда улгатыр катышкан Сталин аттыг колхоз районда чаа өзүп олурар колхозтарнын бирээзи. Колхозтун сууру Чырык-Булуң деп черде тургустунуп турар. Ук суурнун туттунуп турар чери бойдуштуң чаягаар бүткен байлааның талазы-биле эң таарымчалыг эки черде болуп турар.

Суурнун чурттакчыларынын өзүп турары-биле кады ында чаа-чаа тудуглар үргүлчү немежиш турар. Суурнун чаа тудугларын план өзүгүп тудуп турар. План өзүгүп тугтунуп турар тудугларнын шынары эки.

Ындыг болза-даа, суурда мурнунда план чокка туттунган чавыс, шынары куду бажыннар суурнун чараш хевирин үреп турар. Чамдык эрги бажыннар планга дүүшпес, өске черде туруп, суурнун сайзыралынын планнаашкынын үреп турар. Чижээ, аяк кажазы, машина гаражи пландаа хажыдыр туттунган болуп турар.

План өзүгүп турса чогуур аяк кажазы, машина гаражи ам-даа туттунмаан. Чаа-даа, эрги-даа бажыннарны дика-ла хөйүнүң крышазы болгаш херим чок. Колхозчуларнын чуртталга бажыннарнын чамдызынын шалазы болгаш кладовказы туттунмаан база чамдык чуртталга бажыннарны чер сайы туттунган болуп турар.

Чурттакчылары суг-биле хандырттаймай турар. Суг чок болганын-дан чурттакчылар 800—1000 метр ырак черден сулгап ижер ужурга таваржып турар.

Суурга ыяш тарып олуртуруп мырнай чорутпайн турар. Суурда школан, кижини эмнелгезинин, клубтун чанында чагыс-даа ыяш тарып олуртаан.

Бажыннарнын херимнерин дилген манза-биле кыларынын орнунга корум чок кылдыр-ла чыраа артып кылып турар.

Суурда арыг-шеверинин байдалы тергип багай. Чүл дээрге, чурттакчыларнын чунду, бок төгөр тускай онгарлары кылдынмаан, душкан-на черде чунду, боктү төп турар. Суурнун кудумчулары, бажыннарнын душты аштатынмаан боктук.

Тудугну доктаатынган план өзүгүп чорудуп, колхоз суурнун чаагайжыдылгазында чурум чок сандаргай байдалдар-биле эптежиш олурары дыка четтес. Суурнун санитарлыг байдалын экижидер дугайында районнун санитар инспекция чери кандыг-даа хемчег албайн турар.

Ам сорулга болза, суур төвүнүн чаагайжыдылгазынче райкүүсом, суму Совети, колхоз баштаар чери, районнун көдээ болгаш колхоз тудуунун чери чогуур кичээнгеи салып, тудугларны чурумчудар, херимнерини манзы-биле кылып, ыяш тарып олуртуруп доран чорудар, суурга арыг-шеверини экижидер хемчеглерини ап чорудар херек.

К. КАРА-ООЛ.

Мурнакчыларга деңнежи

Чөөн-Хемчик районда Жданов аттыг көдээ ажал-агий артелинин кежигүнери колхоз бүүдүргезинге боттарынын киржилгезин чыл санында улам идепкейлиг, күш-ажылдын бүүдүрүчүлүүн үргүлчү бедидип турарлар.

Артелинин кежигүнери 1952 чылдын 8 айларынын дургузунда 43241 трудодеьнерни ажылдап алган. Ол болза, эрткен чылдын деңнежинден дыка ажып турар.

Улуг башкы Сталиннын мурнунга алган хүлээлгелерин колхозчулар эрестиг күүседип турарлар. Колхозту организас, ажал-агий талазы-биле улам быжылгаларнын херээнге боттарынын күш-ажылын үндүрүп турарларнын саны өзүп турар. Чижээ, тудуг бригаданында Х. Делгер-оол сес айларнын иштинде 378 трудодеьни, О. Дуват—249, Селип оол—468 трудодеьнерни, хову бригаданында Мурузу—348, Кечин-оол 280 трудодеьнерни, мал ажылында Севилбаа—610, Даваа—455, Данчы-Белек—430 трудодеьнерни ажылдап алганнар. Бо каш чижек саннар колхозчуларнын күш-ажылга кызымаккай чоруун көргүзүп турар.

Ынчалза-даа чамдык колхозчулар трудодеьнин доктааткан минимумун безин чедир күүсетпейн турар чоруктар бар. Чартык чылдын трудодеь минимумун чедир күүсетпейннерин саны 20 ажал турар. Ылангыч күш-ажыл кылдып шыдаар, кандыг-даа ындыг-мындыг тыртылар чылдагаанары чок аныяк кыстар Чечекпал, Дукурманай, Мамду, Сызыг-кыс, Билчиг олар өске колхозчуларга ыянычлыг болуп, беш хире трудодеь безин ажылдап албааннар.

Колхозту организас, ажал-агий талазы-биле улам быжылгап, күш-ажылдын сагыла-чурумун шыгы сагыры чугула.

Д. СЮРИОН-ООЛ.

Уруглар яслизин организастаар

Колхоз бүүдүргезинге херээженнер улуг күш болур. Оларны ажал-агийга бүрүн кириштирерде хамыктын мурнунда ясли организастаары чугула.

Барыин-Хемчик районнун Аскы-Барлыкка «Ленинич орук» көдээ ажал-агий артелинде күш-ажыл ылып шыдаар 166 херээженнерден чүгте 40 кижини нийтинин ажалдарында киржиш, өскелери уруг-даринын уламындан бажыннарнында олургулаар. Артель баштаар черинде уруглар яслизин организастаар болза, колхозка хей кижини көрү нежежер.

Артельге ясли организастаар дугайында айтырыгы элээн үр үенин дургузунда улаштыр каш удаа тургузуп келген болза-даа, ол чугула негелде мынчага чедир түнел чокка артышпаан. Чонуну саналын диктисес, шак ындыг аарылгы байдалдарын районнун удуртуу организацияларындан көөрү чугула.

Д. ДЫРТЫК.

Америк профэвилелдеринин удуртукчулары — Уолл-стриттин агентилери

Американың Кадискан Штаттарынын империалистери делегейге эжелеп чагырып алырынге шыртайып чүткүвүшаан турар болгаш чаа дайыннын өртүн кысып үндүрүрине белеткенип турарлар. Империалистер Кореянын черинде дынал көрбөөн араатанзыг чоруктарын үүлдеди, Кыдат Улус Республиканын тайбын турган хоорайларынче болгаш суурларнын өнүк-чөнгээлиг ужудушкунарын чорудуп, бүтү делегей дугуржуглары-биле хоругдаан турган бактериологтук чепектерин ажиллап, Бургын Германияга болгаш Японияга агрессивиян болгаш фашизмнин күжүн катап төртүндүрүп турар. Боо чепекти эидере бүүдүрүп үндүрүн калчаалы-биле күштелдириш турары, гитлержи дээди командьларды катап уламчылал турары, Барыин Европаның чурттарын америк шериглерин эжелеп ап турары, өске чурттарын девискээрлеринде чаа шериг баазаларын тудуп тургузуп турары, база тайбың дээш демиселчилерге удур сүдчээлер болгаш диверсиялар, бужар-бьяк хол-нүгүлдөр, калчаалыг репрессиялар—бо бүтү херектер болза, тайбыңгы аныкшылдыг бүтү улустарга, бүтү кижитерелтенге удур ханнын америк империализминин үүлдедиш турар кыжаныгылыг херээдир.

Боо-чепекти эидере бүүдүрүп үндүрүрине политиканы капиталысттик монополияларын дыннап көрбөөн кончаа-биле хандырын турар. Уолл-стриттин чагырыкчылары боттарынын дүвү чок карманларын шериг чарыгдалдарындан ап турар хемчээл чок кончаазы-биле долдуруп, агрессивияга белеткелин талазы-биле бүтүле чарыгдалдарын ажалчы чонун

нун экинге салып турарлар. Сокаал чок өзүп турар шериг чарыгдалдары калбак улус массаларга чаа-чаа аар-бергелерин болгаш чедим-дүрөгү чорукту улам улуу-биле таварыштырып турар.

АКШ-тын экономиказын дайын байдалына шилчтикени ажалчынын ангыны болгаш бүтү ажалчы чонун амьдырал деңнелинче монополиястериин калчаалыг шаап-халдашыктын болдуруп турар. Уолл-стриттин магнаттары элгелде-дүрөгелдин, аштын болгаш кадыг-дошкун дарлалдын дөнгүзүн ажалчынын ангыга улам хандыр кедирерин оралдажып турарлар. Капиталисттик албадашыкында ажылдын байдалы улам бексырап, шыдажыр аргажок болуп бар чыдар.

Компартияга болгаш өске-даа демократтыг организацияларга удур фашисти өлүрүкчү чорук турза-даа, ажалчынынрга удур дракончучу хойдулар болгаш калчаалыг полидейжи истеп-сүрер чоруктар турза-даа, капиталисттик магнаттар ажалчынын ангыны дискет кырынга сүртүп шыдаастар. Боттарынын амьдыралчы эрге-ажык сонуургалдары дээш демиселден ойталаарынге америк ажалчынынрга албадаар дээр империалисттерини оралдажышкынарны буурап дүжүп турар. Стачкалыг шимчээшкын өзүп, калбарып турар. Чаа дайынга белеткелин болгаш ажылчы чонун амьдырал деңнелин, кудуладарынын политиказынга удур америк ажалчыныннын даарзынас чоруу өзүп турар.

Шак ындыг байдалдарын үезинде АКШ-тын империалистери улуг кордаашкынын ажалчынын шимчээшкыннин иштинде Уолл-стриттин агентилеринге — профэвилелдеринин удуртукчуларынга салып турарлар.

Эрткен чүс чылдын төңчүзүндө-ле улетпүр магнаттары профэвилелдерин капиталысттерин күзел-соруунун дыннангыр күтүсекчилери кылып алырын, ажалчынын ангынын удуртулга чок болдуруп, ону холундан, будундан бектеп алырын оралдажып, боттарынын чажыт агентилерин ажалчынын шимчээшкыннин иштинге күштүү-биле непередип эгелээнер.

Ажалчынын шимчээшкыннин иштинде оппортунисттик угланышыкынга хамааржып удуртукчу ажалдакчылар—буржуазиянын будунга бо-даарга буржуазиянын дээр камга, дакчылары-дыр. Оларнын удуртулганы чокка ажалчыныннын буржуазия тудуп шыдааста турган ийик деп чүвени практика көргүскен деп В. И. Ленин 1920 чылда-ла айткан.

Капиталисттер ажалчынын шимчээшкынине ол агентилери болза, «профэвилелдерин кызын, бодун тогдунар, каржы-донгун, кара-сагыштыг, кояартак-хоолдурак, империалисти хөөн-бодалдыг болгаш империализмге хээлилткен, империализмге шаарлатырган, ажалчынын аристократияны» болүүн төдээлөп, ону байдып турар»—деп Ленин демдеглээн. (Чогаалдар, том 31, ар. 34).

АКШ-тын амгы сарыг профилдерлери—чок болза, Американың депшигелиг парлагазынын «профэвилелдерин барондары» деп адап турары профэвилелдерини баштынчылары ажалчынын дубураа-биле оорну, акша алыр чектер дээш ажалчынын ангынын эрге-ажыктарын хүн, шак бурда салып чоруур карас-сагыштыг үүлдедикчилер-дыр. Олар эне бужар-бьяк методтарын—шпионаар, депшигелиг кижилерин будуннар артындан келеп өлүрүр өлүрүкчү чоруктарын үүлдедиринден,

тайбың талакчыларнын шимчээшкынин, улуг Совет Эвилелин болгаш улус демократиязын чурттарын эң-не бужары-биле холтап нүгүлдээринден чалданмайн турарлар.

Англияга болган нияти ажал-сокадышкыннын уруктарынын дугайын чугаалап тургаш эш Сталиннын чээрби ажал чылдын мурнунда айтканы болза, ажал-сокадышкыннын бүстүп дүшкениниң бир кол чылдагааны болза, ажал-сокадышкыннын бажынга ажалчынын ангынын шуут өскерликчилери турган, ол өскерликчилерин демиселден болгаш ажалчынын ангынын тилгелденден улам коргуп турган бүдүмче чок эдерикчилер болуп турганында болур.

И. В. Сталиннин чугаалааны болза: «... бодунун амьдырал чуртталга байдалынын талазы-биле буржуазияга чоокшулашкан, ажалчынын ангынын ындыг баштынчылары ынчангаш ажалчынын массалардан хоорлуп, олардан хая көрүн бергеш, оларны доовас апарганнар. Ажалчынын ангынын ындыг баштынчылары болза, капитализмнин кылаңаажынга аймараан капиталдын күчүзүнге бастырган болгаш «чүгээр кижилер болуп алыр» болгаш «чедимчелиг кижилер-биле катыжа бээр» дээр дугайын бодап чоруур кижилер-дир» (Чогаалдар, том 8, ар. 161).

Англиянын сарыг профэвилелдерин баштынчыларынын дугайында бо кайгамчык чазыг чок характеристика болза, АКШ-тын реакциялыг профэвилелдеринин удуртукчуларыга бурүүн-биле база хамааржыр. Сарыг профэвилелдеринин баштынчылары калчаалыг болгаш хей дуржулгалыг сатыныкчылар болгаш хол-нүгүлдечилер-дир. Олар Уолл-стрит-биле бодунун эзелеринге күзедди-биле бараан болуп турарлар. Дээрги монополистер профэвилелдеринин ындыг дүжүмөттерин боттарынын идегелдиг даангыжы деп

көргөш, оларны хээлилеп салып албайн турарлар. Профэвилелдерин баштынчыларынын дузаламчызы-биле монополистер ажалчынын ангынын сандардыр чарып, ажал-сокадышкыннын үзүп, депшигелиг профэвилелдер организастаарын болгаш тайбың талакчыларын бактап, дайыннын үрдүкчү пропагандазын кылып, Совет Эвилелинге баштаган тайбыңнын болгаш демократиянын лагеринге удур өжөөнниг хол-нүгүлдү хораны-биле ажалчынын чонун меделерин төвердип турарлар.

II.

АКШ-та хоочун профэвилелдерин төвүнүн—Күш-ажылдын америк федерациязынын болгаш 1938 чылда тывылган үлетпүр профэвилелдеринин конгрессинин баштынчылары—ажылчынын шимчээшкыннин иштинде Уолл-стриттин хөзелилетинген агентилери болуп турар. Олар демократтыг организацияларга удур империалистерин шаап-халдаашкынынга, ажалчыныннын амьдыралчы эрге-ажык сонуургалдарын саяар чорукка эң-не бужар-бьяк рольду ойнап турарлар. Профэвилелдеринде удуртулганы эжелеп ап, профэвилелдеринде кол албан дужаалдарын бужар-бьяк овузуунун арга-биле будунга кирип алгаш, профэвилелдерини баштынчылары ажалчынын шимчээшкыннин өш-биле быдардып, ажалчынын ангынын күжүн сандардып, кол нургулайында-ла мергежилдиг ажалчыныннан тургустунуп турар кызын чөк организациялары болуп профэвилелдеринин тургузунун ам бар турар системазын камгалап турарлар. Монополистерин агентилери ындыг эвилелдерге башкарылганы чинги-биле тудуп турар болгаш ажалчыныннын мегелеп төөредиринге олар эптиг болуп турар.

Элээн каш он чылдарын дургузунда Күш-ажылдын америк федерациязынын реакциялыг чагырыкчылары болза, ажалчынын ангынын

хүрээленинин чагыс эптиг болур чоруун чедип алыр, кызын чөк эвилелдерин күчүлүг бүүдүргө эвилелдери кылдыр эде организастаар дугайында мурнакчы ажалчыныннын бүтү оралдажышкыннын үзе шаап келгенер. Профбюрократтарнын күзел-соруунга чөрүшүр кажан ындыг эвилелдер тыпты бергенде, оларнын иштинден чаза депсир, депшигелиг профэвилелдерин ажалдакчыларынга удур суд чорудулгаларын непередип, өлүрүкчү чорукту организастазын дээш, боттарынын агентизин бүүдүргө профэвилелдеринче чорудуп турганнар.

Күш-ажылдын америк федерациязынын болгаш Үлетпүр профэвилелдеринин конгрессинин хей-хей баштынчылары кем-буруудуглар-биле харылзааны кезээде деткип, өлүрүкчүлерин болгаш өске-даа ол ышкаштарын синдикаттарын дузаламчызы-биле эвилелдерин башкарып турар. Сес кырында «монополияларын бектээр» дугайын чүлчүлүп турар, а херек кырында сөөлү чылдарда Фордтун, Дженерал Моторстун болгаш Крейслерин заводтарынга ажалчыныннын үш улуг ажал-сокадышкыннын сатыныкчы ызу-биле үскен опуг мегечилер Рейтерлер Уолтер биле Виктор алышкылар автомобиль үлетпүрүнүн ажалчыныннын профэвилелдеринде туразында аажылап турарлар. У. Рейтер 1950 чылдын чазынында ажалчыныннан чөшпээрел чокка «Дженерал Моторс» кампания-биле керээ чарган болгаш беш чылдыг дургузунда ажал-сокадышкыннын чарлава болгаш ажал төлөвирин бедилерин негевес деп хүлээген.

Рейтер алышкылар депшигелиг үзел-бодалдыг ажалчынын-биле демиселге өлүрүкчүлерини калбаа-биле ажаллап турар. «Чөөн идеяларга удур пропаганда» чорудар сорулга-биле олар алаазыраак дээрбечи синдикаттар-биле ара-

(Уланчыз 4-ку артыда).

Кыдат Улус Республикада

Совет Чазак биле Кыдат Улус Республиканың чазак төлөөлериниң чугаалажышкынарнының дугайында

ПЕКИН. Совет Чазак биле Кыдат Улус Республиканың чазак төлөөлериниң аразында чугаалажышкынарны дугайында диннадыгы, а ол ышкаш Кыдат Чанчунь демір орукуту Кыдат Улус Республиканың чазанга шилчидип бээр дугайында совет-кыдат диннадыгы, Күрүениң Административтиг Чөвүленини Премьери Чжоу Эн-лайың болгаш СССР-ниң Даштыкы Херектер Министри А. Я. Вышинскийниң Порт-Артур дугайында кыдат-совет дугуржулга талазы-биле ноталарын бүгү төп солуннар бир дугаар арыннарында улуг эгелер-биле парлаан.

Кыдат Улус Республиканың радиостанциязы эээн хөй хүнериниң болгаш кезээриниң дамчыдылгалдарыга бо болушкунун дугайындамчыткан.

Барык 700 миллион кижи чурттакчылыг болуп турар ийи чуртгар—Кыдат биле СССР-ниң хүн-бүрү быжыгып турар акы-думма эвилели быжык болгаш бузулбас деп «Женьминьжибао» солунун мурнуку чүлүндө чугаалап турар. Кыдат Улус Республиканың чазанга болгаш улугуна Совет Эвилелиниң чазаның болгаш улугунун көргүзүп турар ак сеткилдиг дузаламчызы бүгү делегейге шагдала билдингир. Совет кижилериниң кыдат улусту найыралды-биле хүндүлөп турары кыдат улустун кызыгаар чок өөрүп четиришкенин болгаш өөрүшкүзүн хайындырып турар. Бистин улустарымыстың чүрөктерин интернационализмдин улуг сагыш-сеткилдери чангыс кылдыр катыштырган. Оон биле кады бо найыралды кады ажилдажылга болза, Чөөн-чүктүн болгаш бүгү чер бөмбүрзениң тайбыңны база чөптүг чорукту үнелер көөр бүгү улустарының эргес-ажыктарына бирүнү-биле тааржып турар деп «Женьминьжибао» солун бижээн.

Оон ынай, Кыдат Чанчунь демір орукуту Кыдат Улус Республиканың чазанга шилчидип бээр дугайында диннадыгы болгаш Порт-Артур дугайында нотаны тайылбырлашкан, ол документилер болза, СССР биле Кыдат Улус Республиканың аразында акы-думмалышкы эвилелди улам быжыглап турар деп солун демделээн.

Кыдатта хөвөнниң байлак дүжүдү

ПЕКИН. Хөвөнниң байлактыг дүжүдүнү ажаап алышкынының кайда-даа чедишкенин доозуганыны дугайы «Женьминьжибао» солун демделеп турар. Күрүениң белеткел компаниязы ооң-биле хол-баштыр хөвөч белеткелни чедишкенин чорудар сорулга-биле хөвөн

Кыдат Улус Республика-биле болгаш Совет Эвилели-биле тайбын керээнин чарарын япон милитаристер күзевээн деп демделгелишкан, СССР биле Кыдат Улус Республиканың аразында найырал, эвилел болгаш бот-боттарына дузалажылга дугайында 1950 чылдын февраль 14-тги дугуржулгага ат салып турган үеден ылгалдыг бо чаа байдал-биле холбаштыр Порт-Артурдан совет шериглери үндүренини хуу-суазын уздырып кыдат чазак саналдан деп ук солун айтып турар. Совет чазак ол саналды күлээп алган болгаш аңаа чөпшээрешкен. Бистин чуртувустун ол саналы Порт-Артур дугайында мурунда дугуржулганын сүүзүтүңгө чүгдө бүрүн тааржып турар эвес, харан СССР биле Кыдат Улус Республиканың аразында найырал, эвилел болгаш бот-боттарына дузалажылга дугайында дугуржулганын кол сорулгасын бирүнү-биле харыялап турар.

Найырал, эвилел болгаш бот-боттарына дузалажылга дугайында дугуржулга, а ол ышкаш Порт-Артур дугайында Совет Эвилели биле Кыдат Улус Республиканың аразында чарынган дугуржулга сөөлүгү ийи чартык чылдарын дугурзууда Чөөн-чүкте болгаш бүгү делегейге тайбыңны камгалаарына шийтирилгид улуг рольду ойнаан деп «Женьминьжибао» солун оон ынай бижип турар. Амгы үедө Порт-Артур дугайында ноталарын Кыдат биле Совет Эвилелиниң аразында солукканы канчаар-даа аажок улуг уурдузалай деп чүвө чигингир чок.

Кыдат Чанчунь демір орукуту Кыдат Улус Республиканың чазанга Совет Эвилелиниң шилчидип бээриниң дугайында база Порт-Артурдан совет шериглери үндүренини хуу-суазын уздырып кыдат чазак бо ийи шийтирилер болза, Кыдат Улус Республика биле Совет Эвилелиниң аразында найыралды болгаш кады ажилдажылганы улам хөгжүдөр, соларың аразында тиелтирибес эвилелди улам быжыдар болгаш Ыракы Чөөн-чүккө база бүгү делегейге тайбыңны хандырар деп чүвөгө бис бүзүрээр бис деп солун айтыткан.

(СЭТА).

Кыдат экономиканың чедишкени

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң мелээзинде чугаалап турары болзе: Дайын мурунда турган бүдүрүздениң денделин кыдат чедишкени болгаш ол денелди үлөтпүр база көдээ ажил-агыл талазы-биле ажил шыдаан. Улустун республиканы тургустунганында бээр эрткен үш чылдын дугузунда үлөтпүр продукциязынын ниити чыл хемчээлин өртөкчө шийчткени-биле алырга, ийи ажыг катап улгаткан, а көдээ ажил-агылның продукциязы бүдүрү чартык катап өскөн. Бюджет чангыс аай доткаамал аларган, ынчангаш бо чылдын бюджетинде чарыгалыны чартык кезинден хөйүн улус чаа капитал тудушкунга чарыгалары-биле үндүрер аргалы болган. Саазын акшаның эмин эрттэр көүдөш үнениниң кудулар чоруу болгаш чийжең салдыжы чорук чок болдунган. Бараннарнын өртөкчө чангыс-аай кылдыр доткаатынган болгаш бо чылдын баштайгы чартык чылдында өртөкчө 5 хуу чингээн. Кири садып алышкыны база дашкаар үндүр садыггажышкыны чангыс-аай доткаатынган. Ол болза, сөөлүгү 70 чылдын дугузунда бир дугаар-ла болган ол.

Кыдаттың үлөтпүрү катап тургустуулары-биле чергелештир эрткен үш чылдарын дугузунда үлөтпүр доткаамал сайырап турган. Дашкаар үндүр садар хөмүрүнү, демір руданың тывыжынын орунуна Кыдат ам бо үедө оон дыка хөй санныг канын, машиналары бүдүрүп үдүрүп шыдаар аларган. Эске талазы айлырга, Кыдат ам бо үедө бодунуң пест-таавы, тапкы, далган үлөтпүрүнүң адырларына хереглээр хөвөн, кызылтас, тапкы бүдүрүлденин база көвүлөткөн.

Сөөлүгү үш чылдарда чыл бүрүлө демір, кан, машиналар бүдүрүлдени 8—9 катап өскөн. Чыл бүрүлө хөмүр даш тывыжы, электри энергиязынын бүдүрүлдени ийи катап өскөн. Бо чылдын хөмүр тывыжыны катый алдыга аар үлөтпүрүнү бүгү продукциянын хемчээли болза, Кыдаттың төгүзүнү дугузунда өн бедиж денелди ажар.

Көдээ ажил-агыл дүргөн өзүп турар. Кыдат ам бо үедө бодунуң чурттакчы чонун хемгерип шыдаар болгаш харын-даа үндүр саларына четир тарааны бүдүрүп үндүрүп турар. Кыдат бодунуң дүргөн өзүп турар пест-таавы үлөтпүрүн хандыраарына четир санныг хөвөнни бүдүрүп турар.

Улустун чазак сөөлүгү үш чылдарын дугузунда сугтарылга тудушкунунуң ажилдарын чедишкениниң биле боттандырып турар. Ол ажилдарны боттандырган чорук миллион-миллион тараачынын урелээчкиниң айымындан чайлаткан болгаш оларнын бедик дүжүт чедишкенин хандырып турар. 1949 чылга чедир үрелээшкин суу хөмө алы бээр чериниң ниити хемчээли 8 миллион гектар чедиш турган. 1950 чылда үрелээшкин суу хөмө алар черин 4,6 миллион гектар чедир, а 1951

(СЭТА).

чылда 1,4 миллион гектар чедир кызырган.

Үш чылдын дугузунда демір орук транспортту канчаар-даа аажок улуг чедишкенин челип алган. 14 муң километр ажыг черде үрелген демір орук шугуу катап тургустунган. Септегинен болгаш наарты тургустунган демір орук көвүрүлгенини ниити узунунуң хемчээли 94,5 километр болуп турар. Оон аңгыда Кыдаттың аңгы-аңгы районнарында ниити хемчээли 1200 километр чаа демір орук оруун тудуп тургускан. Улустун амьдалы доткаамал экижиш турар. 1949 чылдын денелинге болаарга, 1952 чылда ажил телевиденини ортумаң денели 60—120 хуу ажып турар. 1951 чылдын май 1-ден эгелеп социал страхованияны тургускан. Ажилчынар чурттаар хөй санныг чурттага бажынарнын, эмнелге черлери, дыштанылга бажынарнын, санаторийлери тудуп тургускан.

Ам бо үедө социалисттик характерлиг күрүне секторлары Кыдаттың экономиказына шийтирилгид рольду болуп турар. Ам аар үлөтпүрүнүн 70—80 хуузу, чик үлөтпүрүнүн 40 хире хуузу күрүнеге хамтаржып турар. Бүгү оруктар болгаш суг оруунун 60 хире хуузу база күрүнеге хамтаржып турар. Бүгү чээли-лериниң кредиттериниң беришкенин берилгаш салышкынарнын 90 ажыг хуузу күрүне банкызын дамчыштыр эрттип турар.

420 миллион кижи чурттап турар девискээрде чер реформазын чоруткан болгаш суурларын бүдүрүкчү күштерин хостаан. Шаанда тараачынар помещиктерге чер хөлезиниң төлевири кылдыр чыл бүрүлө 30 миллион тонна тарааны берип чоразан. Ам бо үедө олар ол хөй санныг тарааны камнап ап турар болгаш оон хөй кезин бүдүрүлдени калбартырына ажиллап турар. Биче националдар чурттап турар районнардан аңгыда Кыдаттың кургаг чер девискээринге чер реформады бо чылдын кызынында болгаш келир чылдын казынында доостур.

Чээли-лерин, улобренени, көдээ ажил-агылны болбаазырангай чепсек-херекселер, үренини болгаш көдээ ажил-агылның хоралакчылары-биле демиселдин чепсез тараачынарга чазак берип турар. Тараачынар бодунуң черин, ажилчын малы, көдээ ажил-агыл херекселерин болгаш ажилчын күжүн улам ажыктыг кылдыр ажиллаары-биле күш-ажылды дузалаар бөлүктери болгаш бүдүрүлгө кооперативтери кылдыр органиастатынып турар.

Үш чылдын дугузунда Кыдат бодунуң экономиказын катап тургузарынын болгаш чазарты тургузарынын сорулгасын чедишкенин дооскан. Кыдатты чыгыш калган көдээ ажил-агыл чурттан мурунакчы индустриалдыг күрүне кылыптар экомон тургузуун калбак хемчээлге киреринин суурун ол чорук тургускан.

(СЭТА).

Кореяда болушкуннар

Кореяның Улустун армиязының Кол командьлалының дыңнады ПХЕНЬЯН. Корея Улус-Демократтыг Республиканың Улустун армиязының Кол командьлалының сентябрь 18-те медээлэни болза: Кореяның Улустун армиязының кезектери кыдат улустун эки-турачылары-биле кады америк-аңгы элекчелерге болгаш лисыманчы чериглерге удур камгалаалдыг тудушкуннарын фронталарың тус-тус участкаларына чорударын үрүлдүлөп турар.

Азия болгаш Ооңум океан чурттарының тайбың талалакчыларының конгресиниң мурнуу чарында

СИДНЕЙ. «Сидней морнинг «Эзуралд» солунун медээлэниң «Эзурал» алырга, Мельбурида катышкан хүрээ чериниң шажыңчызы Джеймс сентябрь 16-да Гонконгже ужулган. Ол оон тайбың талалакчыларының конгресинге киржири-биле Пекинче баар. Тайбың камгалаалының австрали чөвүленини мурунунан Пекинге барып чүвө чугаалаарың Джеймс мелелгээн.

Ол-ла солунун медээлэниң «Эзурал» алырга, Пекинге болуп тайбың талалакчыларының конгресинге баар төлөөлериң паспорттарын күш чок болдурар деп чазактың шийтирилгид уурланган ажил-сокса-

дышкыны-биле чергелештир, чурт-тун бүгү порт ажилдакчыларын кыйгырарын порт ажилчынарнын Австралия федерациязының чөвүлениден негээр деп эвилелдин 3 муң кези-гүннери шийтирилгед деп Австралияның порт ажилдакчыларының эвилелиниң федерациязының Сидней салбырының секретари Нельсон мелелгээн.

(СЭТА).

АКШ-тың президент согулдаларының мурнуу чарында Холливонниң чугаазы

НЬЮ-ИОРК. Ассошиэйтед Пресс агентилелиниң корреспондентиниң Филадельфиядан медээзин «Эзурал» алырга, депшилгелиг партиядан президентиге кандидат Вианет Холливонниң парлаг конференциязына чугаалааны болза, президентиге республиканың болгаш демократтыг партиядан кандидаттарга чепсек бүдүрүлгезин болгаш Кореяда дайын чорудушкуннарын доткаамал соксадырын саналдавышаан, тайбыңның чаагай чорунга оларнын ажиллаар хүлээлгенин күүседи-ринче депшилгелиг партиядың согулда мурунун программаны кыйгырып турар.

Нерп улуска долу политиктиг, эко-

номюг болгаш социал дең эргелиг чорукту тыпсырың дугайында болгаш Тафт-Хартлиниң хоойлуун күш чок болдурар деп боттарын күлээлгелерин өске-даа партиядарны күүседири депшилгелиг партиядың программаны саналдап турар деп Холлинз чугаалаан.

Холливонниң демделгези болза, оон адын болгаш депшилгелиг партиядан оралакчы-президентиниң хүлээлгезинге кандидат Шарлотты Бассты адын бети дээр-ге-ле 32 штаттарын талазы-биле согулда бюллетенеринге бижээр турар.

(СЭТА).

Италияда коммунистерге удур ажил-чорудулганың буураны

РИМ. «Өлүрүкчү чорукка белеткенип турган» деп меге буруула-дышкынын талазы-биле бо чылдын июнда полицияны тудуп хоругданы беш коммунистерни рим трибуналының агартып үндүргенини дугайын демократтыг солуннар медээлеп турар. Дүне кудумчуга Римге Риджуэини келирине удур, тайбың камгалаалының лозунгула-

рын бажынар ханаларына бижип турган үедө шагдалар оларны тудуп алган. Тайбың талалакчыларын араатанзы-биле буруудаларына бүгү реаксыны парлагдар хөмөгени ажиллап турган. Тудуп хоругдатырғаннарнын каныг-даа буруу чогун суд долузу-биле илередир турар.

(СЭТА).

Америк профэвилелдериниң удуртукчулары—Уолл-стриттиң агентилери

(Уланчызы, Эгези 3-кү арында). азында тускай дугуржулганы чарган болгаш өлүрүкчүлөр ажилчынар-ны ортузунга мөрейлиг көзөр ойнаашкыны чергелиг чорукту непертериниң хүлээнип турарлар.

Херээжен хеп даараар чериниң профэвилелиниң удуртукчузу Күш-ажылдын америк федерациязының күүсекчи комитетиниң кезигүүчү Дэвид Дубинский кулд ажил-соксадышкынарнын узуткаарын чедишкенин бодунуң кол ачы-хавылазы кылдыр санап турар. Ол дүржөк сатынкы бодунуң чурттап келген үезиниң иштинде даараныкчыларнын стачкаларын хөй удаа үскөн.

Бүгү болдунар-ла думбей-карангы оруунуң аргаларын, өлүрүкчү чорукту, сатынып хээлилеринин аргазы-биле сьездилерге «сонгудалар» үезинде бадылашыкыны профэвилелдериниң сарыг удуртукчулары ап, профэвилелдеринге бодунга ажыктыг контроль чок чорукту хандырып ап турар болгаш өлүрүкчү чоруктуң чурумун тургузуп, боттарын диктаторлар кылдыр ап чорудулар. Күш-ажылдын америк федерациязынын даргазы Гури 28 чыл ажыг үени иштинде Күш-ажылдын америк федерациязынын херектерин башкарып турар. Трамвайчиктер эвилелиниң удуртукчузу Магөн, паралакчылар эвилелиниң удуртукчузу Терри олар 40 ажыг чыл иштинде ол эвилелдерин боттарынын өнчүзү ышкаш аажылап турарлар. Бызанчылар болгаш нарын чүвө кылдыр бизанчылар эвилелиниң даргазы У. Хатчесон ол албан ду-

тарыыр районнарге яны-бүрү үлөтпүр барааннарын, продуктуларын, көдээ ажил-агыл чепсек-херекселерин болгаш улобренелерин сөөртүп чедирген. Ол болза, хөвөн өстүрүп үндүргенини хандыраарыне угланган хемчөг болур.

жаалга «уксаа салгакчызы» оон оглу Морне болурун чарлаан болгаш ону эвилелдин оралакчы даргазы кылып алган.

Ажылчын аңгы-биле кандыг-даа демейлежир чүвези чок бо кижилер болза, ажилчынарнын иштинге сатынкы чорукту кем-буруулу-биле үлгелдип турарлар. Профэвилелдериниң удуртукчулары болза, Уолл-стритта боттарының эленини бүгү херээн хоолгалап турар болгаш байып турар үлгедикчилерден ылгалыр чүвези чүү-даа чок болуп турар. Олар ажилчынарнын кежигүн дадывырларына төлөөн акшаны чарыгдал саамыгдарында-даа ыятайпн турарлар. Чижээлээр, демір орук албан-хаакычтарының профэвилелиниң даргазы Гаррисонун чылда алыр шалыңы 76 муң доллар, дагжыларын катышкан профэвилелиниң даргазы Льюистиң—50 муң доллар, Улөтпүр профэвилелдериниң конгресиниң даргазы Филипп Мэррейниң—25 муң доллар болуп турар, оон шалыңына аян-чорукка чорур үезинде болгаш Вашингтон киллинде үргүлчүтүн номеринге болгаш өске-даа чүүлдере үнер чарыгалдарга ажыккзы счөттүг акша чарыгалын база калар херек.

Канчаар-даа аажок улуг түнүг ажил төлевири — профэвилелдер удуртукчуларынын орулгаларын чүглө кезин-дир, олар профэвилелдерин кассаларынче холдарын ыят чогу-биле суп, ажык счөттөр-биле кара-туразында ажиллап ажилчынардан өскерилгени дээш саты-

ныкчы чоруунуң талазы-биле «тускай ачы-хавылазы» дээш монополиялардан улуг түнүг акшаны ап турарлар, оларнын чамдызы чазакты эргелел черлеринде албанда база киржип турар. Хөй-хөй профбюрократтар боттары заводтарын, фабрикаларын болгаш шахталарын база ээлери болуп турар аларган болгаш фирмаларын акционерлери болуп, кончаа-ажыктың үлөжигезинге киржип турарлар. Олар улуг-улуг банкыларда болгаш акционерлиг ниитилелдерге монополистерин бүзүрөткен кижилери болгаш чок дузалакчылары болуп турар.

Иштики политиканың талазы-биле Уолл-стрит Күш-ажылдын америк федерациязынын болган Улөтпүр профэвилелдериниң конгресиниң реакцияг удуртукчуларынын мурунуга мындагы сорулганы салып турар: Ажылчын шимчээшкенин чардыктары, монополияларнын шавар-халдашыкына удур, чуртту фашисчдып турар чорукка болгаш дайын белеткелинге удур болуп келир демиселди үзөр.

1927 чылда-ла эш Сталинның чугаалааны болза: «Дайыны чорударда боо-чепселенишкенин өзүлдөш чөтпөс, чаа коалицияларны органиастаары чөтпөс. Аңаа капиталисттик чурттарда тылды улам быжылаары эргежок чугула. Чангыс-даа капиталисттик чурт хууда тылын баш бурунгаар быжылап албай чыткаш, «бодунуң» ажилчынарнын быжылап албай чыткаш, «бодунуң» колонияларын быжылап албай чыткаш шынгы дайыны чорудуу шыдаас. Моортан буржуаз чизактарын политиказын чорту фашисчдары үнүп турар» (Чогаалдар, том 10, арын 282).

Күш-ажылдын америк федерациязының болгаш Улөтпүр профэвилелдериниң конгресиниң чарыкчылары болза, дайынга тылды белеткээр төлөздө, ажилчын шимчээшкенин базар, демократтыг организацияларны буза-шавар, дайын пропагандазын болгаш өске-даа чүүлдөр талазы-биле империалистерге дузалап турарлар. Иштики болгаш даштыкы политиканың бүгүле айтырылларынын талазы-биле олар эн-не бужар-баж реакционерлери-биле, дайынын эн-не кем-буруу-луг кыпсыкчылары-биле хол-холундан тутунчуп алгаш чоруп турарлар. Оларнын идеякелгид деткимчезин-биле чазак ажилчынарга удур хоойлуларын үндүрүп, депшилгелиг профэвилелдерин кадыг-дошкуну-биле истеп-сүрүп турар.

Профэвилелдериниң удуртукчулары Трумэнниң чуртка «дүшкүрлүг байдалды» чорутканын уткуп, Маккаренниң «иштики айыыл чок чорукту» дугайында фашисчи хоойлуун чүүлүнүп көргөннер. 1949 чылда бажы ээлери бажың хөлезин дыка улгатырган турза-даа, бажың хөлезиниң федералдыг контролон узуткаар дугайында хоойлууга удурланып үнерин шуут ойталааннар.

Тафт-Хартлиниң ажилчынарга удур хоойлуун АКШ-тын ажилчы чоннары кул «зунуң күш-ажылы-нын дугайында хоойлу деп чөптүү-биле адап турарлар. Ук хоойлу профэвилелдериниң политиктиг ажил-чорудулганы кылары хоруг-дал турар болгаш оларнын эргелери дыка кызыгаарлап турар. Профбюрократтар ол реакцияг доойлууну узуткаар дээш демиселди бүгү аргалар-биле үзүп турар.

А. ШТЫЛКО. (УЛАНЧЫЛЫГ).

Харысалагы редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

Главкинопрокаттың Тыва конторазы областың кино экраннарынче

Навстречу жизни
АМЫДЫРАЛЧЕ УТКУШТУР
деп өңүг уран-чечен чаа кинону тарадып үндүргөн.